

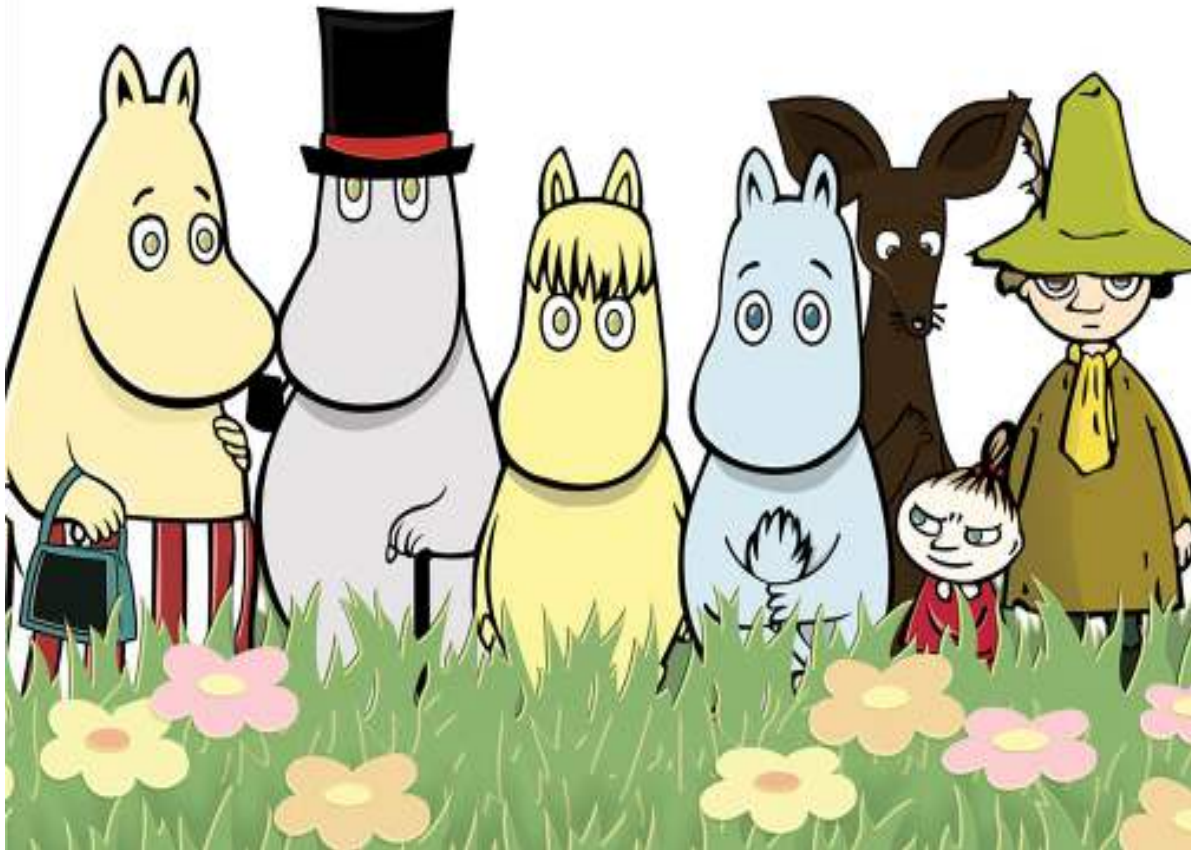
Туве

«Країна Мумі-тролів. Комета прилітає»

Янссон

Сьогодні
15.02.2025

Дата: 28.02.2025

Клас: 4 – А

Предмет: *Літературне читання*

Вчитель: Старікова Н.А.

Тема: **Туве Янсон «Країна Мумі-тролів Комета прилітає». Повт.: Народні легенди.**

Мета: вдосконалювати навички читання творів, вчити працювати з книжкою, знаходити в ній відповіді на запитання; удосконалювати навички правильного виразного читання; розвивати зв'язне мовлення; збагачувати словниковий запас; навчати помічати незвичайне у звичайному; уяву, фантазію учнів, розширювати світогляд учнів; виховувати доброзичливість, шанобливе ставлення до оточуючих, до природи; виховувати любов до рідного слова.

**НАРОДНЕ
ОПОВІДАННЯ**

**КАЗКОВОГО,
ФАНТАСТИЧНОГО
ХАРАКТЕРУ**

**«ЯК ВИНИКЛИ
ГОРИ КАРПАТИ»**

**ПРО ЖИТТЯ Й
ДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБИ,
НЕЗВИЧАЙНУ,
ВАЖЛИВУ ПОДІЮ**

**ПОЯСНЮЄ НАЗВИ
МІСТ, РІЧОК, ГІР.**

**НАЛЕЖАТЬ ДО
УСНОЇ НАРОДНОЇ
ТВОРЧОСТІ**

**МОЖЕ БУТИ Й
ЛІТЕРАТУРНОЮ**

«Попелюшка», «Про
Ох-чудодія»,
«Ромашка», «Казка
про царя Салтана»

Належать авторам

Віршована або
прозова

- Про тварин
- Чарівні

Жанр та вид
літератури

Фантастичні
персонажі, тварини,
чарівні речі, чарівні
перетворення,
«чарівні
помічники»

Г.Х. Андерсен

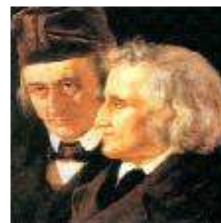

Шарль Перро

Всеволод
Нестайко

Брати Грімм

Тове

Янссон

Т. Янссон народилася в сім'ї видатної художниці Сігне Хаммарштен – ілюстратора книг, що приїхала до Фінляндії з Швеції, та визнаного скульптора Віктора Янссон.

Тове була старшою серед трьох дітей. Стала відомою на весь світ письменницею та художницею. Брат Пер-Улоф - відомий фотограф, другий брат - Ларс - художник.

- професійна художниця, з 10-річного віку ілюструвала популярний дитячий журнал у Фінляндії. Спеціалізувалася на карикатурі. Першу персональну виставку було відкрито в Гельсінкі у 1943 році.
- Дуже любила англійську літературу й тому з особливим запалом працювала над ілюстраціями до книг Льюїса Керролла та Рональда Руела Толкієна. Пристрастю Туве Янсон був театр, де з її ініціативи почали йти вистави про мумі-тролів.

- Цикл повістей про мумі-троїллів приніс Туве Янсон всесвітню славу.

Історія виникнення мумі-тролів

- *Одного разу в дитинстві Туве Янсон сперечалася про щось зі своїм братом Ларсом і, передражнюючи його, намалювала на стіні маленького бегемотика. Вона тоді й не знала, що зватимуть його Мумі-троль і згодом він стане найвідомішим казковим персонажем. Якось письменниця зізналася, що задовго до того, як Мумі-троль зажив самотійним життям на сторінках її літературних казок, вона зображала його маленьку постать на карикатурах замість власного підпису.*

Мумі-серія

Літературна серія про мумі-тролів складається з восьми книг, написаних шведською мовою (хоча усього книг, в яких описано пригоди жителів Мумі-долу, — тринадцять.)

"Маленькі тролі і велика повінь" (1938, опублікована 1945, 1991 – перероблене видання)

"Погоня за кометою" (1946 -видавалася під заголовком "Мумі-троль і комета", 1968 - перероблене видання під назвою "Комета прилітає")

"Капелюх чарівника" (1949)

"Бравади Тата Мумі-троля" (1950, перероблене видання під назвою "Мемуари Тата Мумі-троля" 1968)

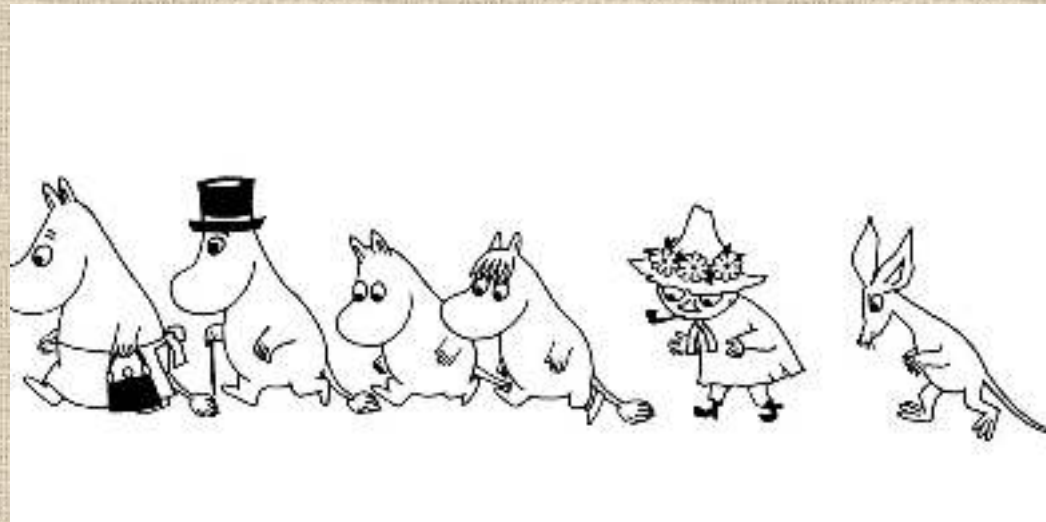
"Небезпечне літо" (1954)

"Чарівна зима" (1957)

"Дитя-невидимка" (1962, збірка новел)

"Папа і море" (1965)

"Наприкінці листопада" (1970)

Популярність історій про мумі-тролів

- доходи від реалізації продукції, що використовує образи Мумі-тролів, складають таку ж частина державного бюджету Фінляндії, як і податкові відрахування корпорації Nokia;
- книги про Мумі-тролів переведені на 40 мов та відомі в усьому світі;
- ілюстрації до книг Янссон виконувала сама, а разом з братом створювала комікси;
- за мотивами казок Янссон було створено мультфільми;
- вона особисто адаптувала свої книги для театру;
- у Фінляндії створено музеї долини Мумі-дол та парки.

Мумі-троль

Мумі-мама

Мумі-тато

Хропусь

Хропся

Герої історій про Мумі-дол

Снусмумрик

Ондатр

Гаттіфнатт
и

Чмих

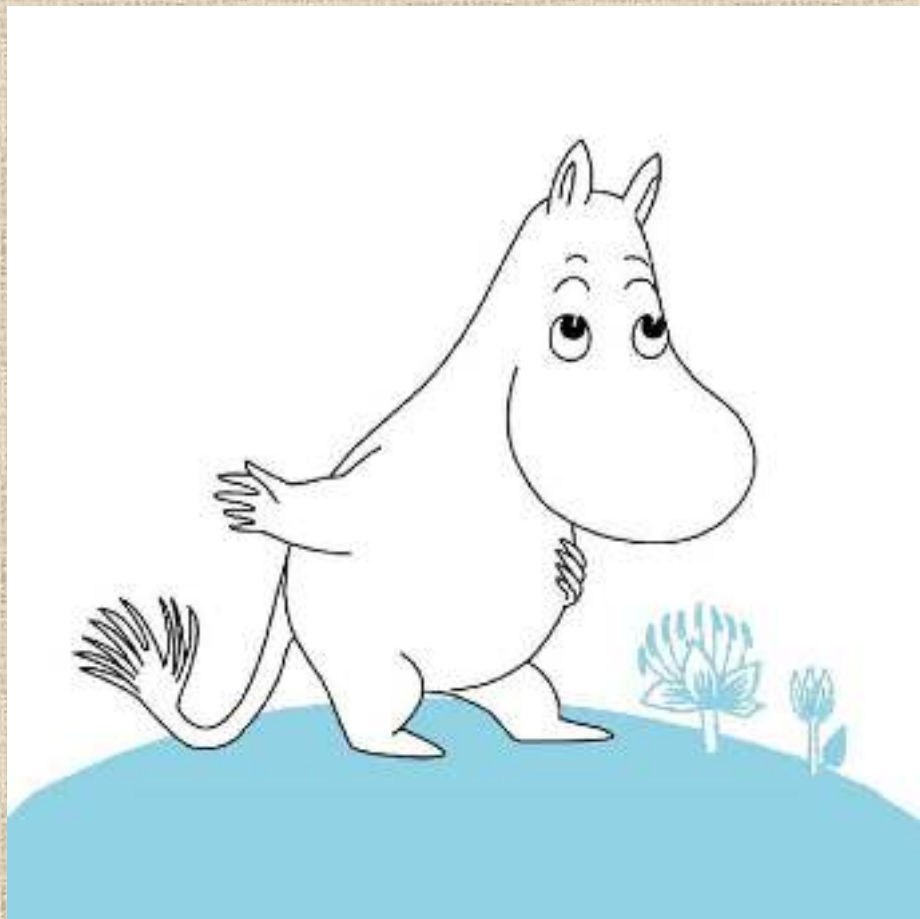
Гемуль Філателіст

Мумі-будинок

Мумі-троль

Істота, схожа на маленького гіпопотама.

За місцевими мірками, підліток.

Загальний улюбленець, щирий, чуйний, любить батьків і друзів.

Він із задоволенням, як і будь-яка інша дитина, пускається у всілякі пригоди, подорожі, завжди жадає чогось нового, небаченого, таємничого і незвичайного.

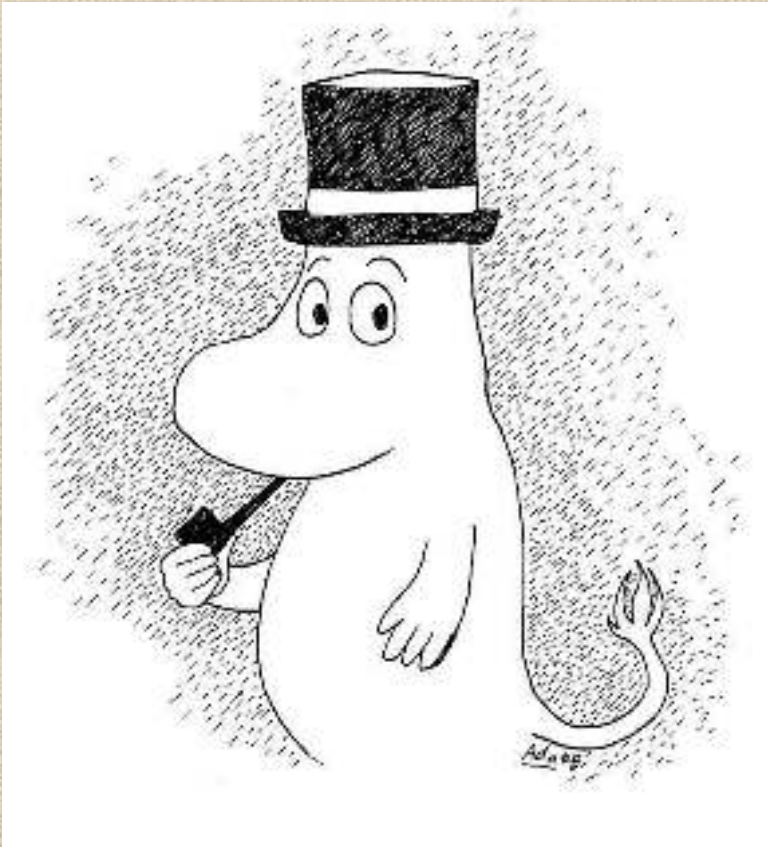
Мумі-мама

- *Мумі-мама-ідеальна мама, втілення доброти, ніжності, турботи.*
- *Завжди готова прийняти у себе в будинку нових друзів свого улюбленого сина, нагодувати, оточити увагою і вкласти спати.*
- *Вона завжди ходить із сумкою, в якій, втім, не носить нічого особливого, тільки речі, які можуть раптом знадобитися: сухі шкарпетки, льодяники, порошки від шлунка...*

Мумі-тато

- Народився за найнезвичайнішого розташування зірок і залишений у Будинку підкидьок Гемулихи. Замолоду багато подорожував, сам збудував Мумі-будинок.
- Є також відомим у Мумі-долі письменником, автором мемуарів.
- Вірний своїм звичкам, здатний на відчайдушні вчинки, любить все незвичайне.
- Вважає себе обдарованим, але незрозумілим.

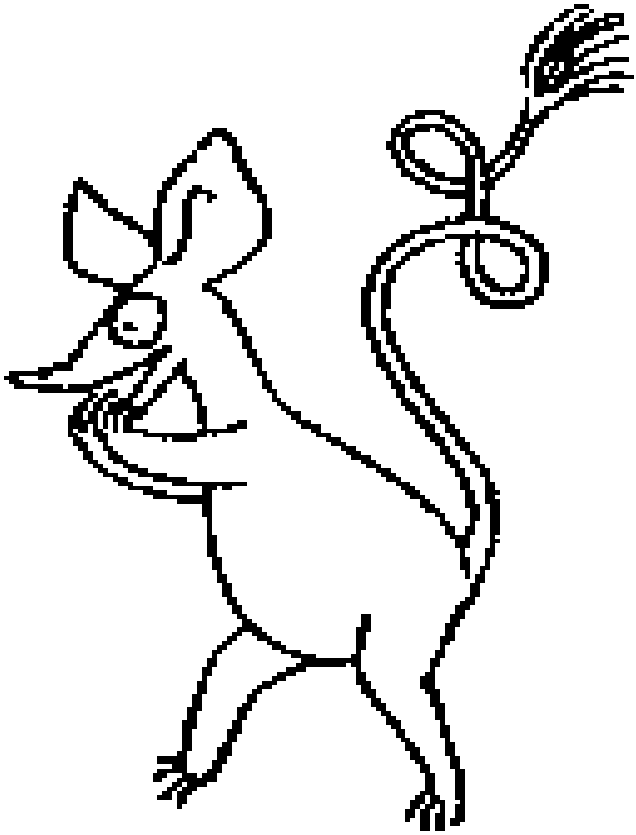
Снусмумрик

- *кращий друг Мумі-троля. Знає всіх птахів і тварин. Невтомний мандрівник і шукач пригод, любить самотність, курити трубку і грати на губній гармошці. Вірний своїм звичкам, здатний на відчайдушні вчинки, любить все незвичайне.*
- *ненавидить заборонні таблички і сторожів. Байдужий до власності. Живе в наметі, який завжди носить у своєму рюкзаку.*

Чмих (Крихітне Звірятко)

- *Трішки жадібний, любить скиглити.*
- *Небайдужий до всього яскравого і солодкого.*
- *Знайшов незвичайний грот (правда, не зовсім сам).*
- *Син Вертя та Підливки.*

Гемуль

- *В нього величезний ніс. Ходить у сукні, яка дісталася йому від тітки.*
- *Він досить занудний, любить командувати і ніколи не визнає своєї неправоти.*
- *Колекціонує поштові марки. Коли грають у схованки, завжди ховається під диваном — на більше в нього не вистачає уяви.*

Хропусь

- *Зовні схожий на Мумі-троля, але, як і всі хропусі, змінює свій колір залежно від настрою.*
- *Має перуку, подібну до перуки Ісаака Ньютона.*
- *Любить наводити порядок і проводити різноманітні збори.*
- *Дуже серйозний тип. Але все ж таки не розуміє, навіщо на світі існують сестри.*

Хропся

- *Сестричка Хропуся.*
- *Кокетлива модниця: має шовковистий чубчик і золотий браслетик на ніжці.*
- *Любить прикраси і проводити багато часу перед люстерком.*
- *Може бути напрочуд серйозною.*

С. 105-111

Країна Мумі-тролів *Комета прилітає* Уривок

Того ж ранку, коли Тато Мумі-троля завершив спорудження містка через річку, крихітне звірятко Чмих зробило відкриття. Чмих знайшов цілком нову незнану стежину. Вона в'юнко вповзала до лісу в його найтемнішу гущавину. Чмих стояв і довго дивився їй услід.

«Треба розповісти про це Мумі-тролеві, — подумав він. — Разом розвідаємо новий шлях, бо на власний страх і ризик я цього робити не буду».

Він склав дві гілочки навхрест, щоб залишити мітку, і щодуху погнав додому. Долина, у якій вони мешкали, була дуже гарною. Її населяли щасливі маленькі істоти та великі зелені дерева. Левадами протікала Річка, робила закрут навколо блакитного будиночка Мумі-тролів і бігла собі далі, в інші долини, де також мешкали маленькі істоти, дивуючись, звідкіля це вона береться.

«Дивна річ — дороги та річки, — міркував собі Чмих. — Дивишся їм услід — і відразу страшенно кортить опинитися деінде, піти за ними, аби побачити, де вони закінчуються...».

Мумі-троль саме прилаштовував гойданку, коли Чмих повернувся додому.

— Привіт! — гукнув Чмих. — Я знайшов цілком незнану стежину. Вона видається небезпечною.

— Наскільки небезпечною? — поцікавився Мумі-троль.

— Я б сказав, жахливо небезпечною, — поважно відказав Чмих.

— Що ж, беремо з собою канапки, — вирішив Мумі-троль. — І морс.

Він підійшов до вікна кухні:

— Послухай, мамо. Ми сьогодні не обідатимемо вдома.

— Он як! Чудово.

Вона спакувала перекуску до кошика, що стояв біля кухонного столу. Потім зачерпнула з однієї бляшанки жменьку карамельок, а з іншої досягла два яблука, ще доклала в кошик чотири маленькі учорашні ковбаски та пляшку домашнього морсу, який завжди стояв наготові на полиці над плитою.

— Супер! — зрадів Мумі-троль. — Бувай, мамо. Не знаю, коли по-
вернемося.

— Бувайте! — відповіла мама.

Мумі-троль та Чмих проминули сад, попростували угору левадами,
де закінчувалася Долина і починалося узлісся темного пралісу, у якому
зони ще ніколи не бували. Там поставили кошика на землю й озирну-
тися на Долину. Хатинка Мумі-тролів видавалася звідси цяткою,
і річка — вузькою зеленою стрічкою. Гойданки зовсім не було видно.

— Так далеко від мами ти ще ніколи не відходив, — зауважив
Чмих. — Лише я тут бував, до того ж, зовсім сам. Зараз побачиш мій
ювий шлях, я його віднайшов!

Він понишпорив довкола, понюшкував повітря, почмихав носом,
адерши догори мордочку, визначив точку сонцестояння, пороззира-
в на всі боки, аж врешті скрикнув:

— Ось! Знайшов! То як? Що скажеш? Бачиш, яка небезпечна до-
рога! Ти йди попереду!

Мумі-троль дуже сторожко увійшов до зеленої гущавини. Навколо
німувала тиша.

— Дивися на всі боки, чи не чигає десь небезпека, — прошепотів Чмих.

— Я не можу одночасно роззиратися на всі боки, — запротестував Мумі-троль. — Ти пильнуй ззаду — мені важко буде ще й тил прикривати.

— О, ні-ні, тільки не ззаду, — злякано зажебонів Чмих. — Ворог позаду набагато страшніший, ніж той, що виходить назустріч. Це вже ти бери на свою відповідальність!

— То йди ти попереду!

— Я й попереду йти не хочу! — упирався Чмих. — Може, підемо пліч-о-пліч?

Отак, ступаючи удвох, заходили вони все далі й далі у хащі. Ліс ставав щоразу зеленішим і темнішим, стежка в'юнилася то вгору, то вниз, ставала все вужчою, аж доки зовсім зникла — лише мох та папороть.

— Стежка мусить кудись вести, — мовив Мумі-троль. — Щось тут не так. Вона не може отак просто собі урватися.

Він ступив кілька кроків у мох.

— А якщо ми ніколи не знайдемо дороги додому?

— Помовч! — цитьнув на нього Мумі-троль. — Чуєш?

Десь здалеку з-за дерев до них долинав слабкий шелест. Мумі-троль ступив ще кілька кроків, задер носа і принюхався. Вітер приніс вологу і приємні пахощі.

— Це море! — вигукнув Мумі-троль і щодуху побіг через ліс, бо понад усе на світі любив купатися.

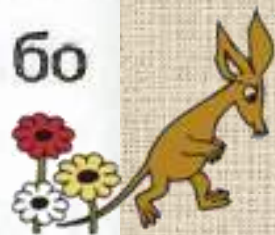
— Зачекай! — заволав Чмих. — Не покидай мене самого!

Та Мумі-троль спинився лише тоді, коли перед ним постало море. Він сів на пісок і захоплено задивився, як на берег одна по одній начуються хвилі з білими баранцями на гребенях.

Невдовзі з лісу вибіг Чмих і гепнувся на пісок поряд.

— Ти втік від мене! Покинув мене напризволяще!

— Я страшенно зрадив! — виправдовувався Мумі-троль. — Я знав, що у нас є Долина, річка і гори, але навіть не здогадувався про море. Глянь, які хвилі!

— Холодні і непривітні! — буркнув Чмих. — Сtribнеш у воду й намокнеш, гойдатимешся — знудить.

— Тобі не подобається пірнати? — здивувався Мумі-троль. — Умієш пірнати з розплющеними очима?

— Умію, але не хочу, — вперся на своєму Чмих.

Мумі-троль підвівся з піску і рушив до води.

— Не забувай, що сам несеш за себе відповідальність! — гукнув йому навздогін Чмих. — Не знати, хто тобі в глибині трапиться!

Мумі-троль не вагаючись пірнув у велику, пронизану сонячними променями, хвилю. Спершу перед його очима миготіли лише зелені бульбашки світла, а потім він побачив ліс водоростей, що вигойдувалися на піщаному дні. Пісок був ніби гарно причесаний, прикрашений мушлями, рожевими всередині і білими зовні. Далі, перед чорною дірою, дно якої губилося у безодні, вода ставала темнішою. Мумі-троль повернув назад, плигнув на гребінь хвилі, і вона винесла його на прибережну рінь.

Над морем сидів Чмих і волав про допомогу.

— Я вже думав, що ти потонув! — закричав Чмих. — Або що тебе зжерла акула! Що б я робив без тебе?

— Не мели дурниць! — урвав його Мумі-троль. — Море — моя стихія. Доки я плавав у морських глибинах, у мене з'явилася чудова думка, але це — таємниця.

— Яка завелика? — запалився Чмих. — «Хай земля западеться піді мною» — така?

Мумі-троль кивнув головою.

— Хай земля западеться піді мною, — забубонів Чмих. — Нехай грифи рознесуть по світу мої білі кості, ніколи не бачити мені морозива, якщо зраджу таємницю таємниць! То що?

— Я стану шукачем перлів! — урочисто проголосив Мумі-троль. — І ховатиму свої перли в скрині. Усі білі камінці — перлини. Ті, що дуже білі і дуже круглі.

— Я також хочу бути шукачем перлів! — підхопив ідею Чмих. — Збиратиму на березі. Он скільки їх тут, білих і круглих.

— Ти не розумієш, — терпляче пояснював Мумі-троль. — Камінці тише тоді стають перлами, коли вони під водою. Бувай тим часом! — він знову пірнув у хвилю.

— То ким же я тоді стану?! — гукнув Чмих услід.

— Шукачем скрині для добувача перлів, чим зле? — відповів Мумі-троль, зникаючи у морі.

Чмих поволі побрів уздовж берега.

— Він завжди обирає собі цікавіше, — насуплено бурмотів Чмих. — А все тому, що я такий маленький.

Час від часу Чмих роззирався у пошуку скрині, але скринь ніде не було. Лише водорості та кілька уламків дощок. Пустельний берег простягався далеко і впирався у високу, вміту пінистим прибоєм скелю, яка стрімко обривалася в море.

«Мені стає нудно, — подумав собі Чмих. — Не хочу бути маленьким і не мати товариша для забави...».

Саме тієї миті Чмих помітив кошеня, яке гуляло собі на самому вершечку скелі. Воно було чорно-біло-плямисте і мало дуже тоненького хвостика, який стримів догори.

Чмих так зрадів, що йому з утіхи мало серце не вискочило з грудей. — Котику! — загукав Чмих. — Маленький Кицику-Мицику, ходи сюди, познайомимосся! Мені так самотньо!

Кошеня глипнуло на нього з-поза плеча жовтими очима і потупцяло далі. Чмих подерся услід за ним. Він спинався угору прямовисною скелею, раз у раз гукаючи кошеня, а коли врешті видряпався на вершок, побачив, як воно, дійшовши до краю скелі, балансує на вузькому уступі.

— Не втікай від мене! — гукав Чмих. — Я тебе люблю!

Та кошеня не зважало, прошкувало собі далі. Під скелею гуркотіло море. Чмих відчув, як йому підгинаються коліна. Серце стугоніло в грудях. Він порачкував за котиком; повз дуже поволі й увесь час думав про те, яке кошеня гарненьке і м'якеньке... його кошеня... ще крихітніше, ніж він сам... О, ангели-хоронителі усіх крихітних звірят, прошу вашої ласки і допомоги... Зробіть так, щоб кошеня потоваришувало зі мною! Ото би я втер носа Мумі-тролеві!..

Ще ніколи Чмих не почувався таким наляканим і хоробрим водночас.

І раптом де й узялася печера. Діра в скелі, а за нею — справжня печера.

Чмих затамував подих. Таку печеру можна знайти лише раз у своєму житті або ніколи. Долівку встеляв дрібний пісок, а гладкі темні стіни тягнулися до отвору в стелі, у якому виднівся блакитний шматочок неба. Сонячні промені нагріли пісок.

Чмих заповз досередини, ліг животом на пісок у кружалі сонячного проміння і подумав: тут я житиму скільки мого віку. Навішаю маленьких поличок, вимощу в піску кубельце, а вечорами запалюватиму свічку. І втру Мумі-тролеві носа!

Ось лишень непривітне кошеня немов запропастилося...

Шлях назад уже не видавався таким небезпечним, як перше. Хіба може щось трапитися з ним саме тоді, коли він знайшов справжню печеру?

Мумі-троль тим часом невтомно полював за перлами. Він, наче корок, підстрибував на хвилях прибою, а на березі уже лежала чималенька купка білих камінців.

— А ось і ти! — зрадів Мумі-троль. — Де скриня?

— Вилазь на берег! негайно виходь із води! — покликав його Чмих. — Я щось знайшов! Сам знайшов! Таке небезпечне, що ти собі й уявити не можеш!

— А скриня добра? — запитав Мумі-троль, виходячи на берег з повною пригорщею перлів.

— Та що ти завівся зі своєю скринею! Навіщо тобі той старий не-
потріб! Хай би навіть земля запалася під тобою й усім рештою — на
це зараз немає часу. Я знайшов печеру! Власну печеру!

— Справжню? — недовірливо перепитав Мумі-троль. — З дірою,
крізь яку треба заповзати досередини? Каменистими стінами і піща-
ною долівкою?

— Усе є! Усе, що треба! — Чмих так нетямився від збудження, що
ледь тримався на ногах. — Я дозволю тобі зберігати там перли, якщо
поділишся половиною зі мною або принаймні відступиш мені три при-
горщі!

Перли стали набагато більшими і справжнішими, як тільки опини-
лися в печері. Мумі-троль із Чмихом лежали горілиць на піску і диви-
лися на блакитне небесне віконце угорі.

Час до часу вітер заносив крізь отвір досередини солоний бриз,
а сонячна смуга на долівці ставала все ширшою.

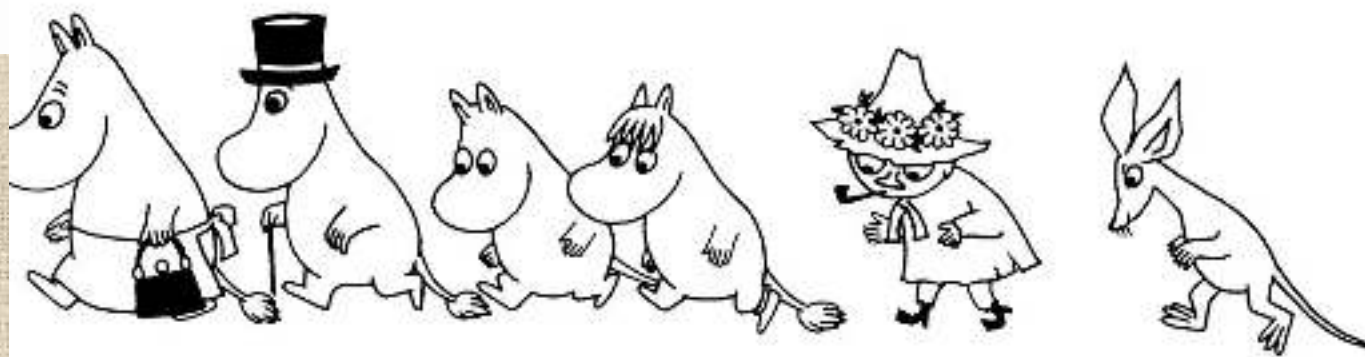
Чмихові страшенно кортіло розповісти про кошеня. Але він вирішив не відкривати таємниці. Спершу треба його знайти і потоваришувати. Кошеня ходитиме за ним слід у слід. Одного чудового дня вони удвох з'являться на ґанку будиночка Мумі-тролів, і Мумі-троля просто заціпить.

«Не може бути! — тільки й спроможеться він сказати. — У тебе є кошеня, яке всюди ходить за тобою хвостиком?»

У саду він виставлятиме тарілку з молоком. Щовечора... Чмих зітхнув.

— Я зголоднів, — озвався він. — Навіть не гадав, що від щастя можна забути про ї

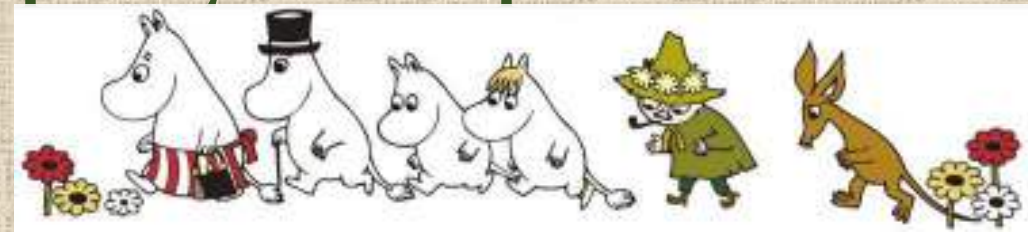
Пізнього пообі, блакитної хатинки в долині.

«Країна Мумі-тролів. Комета прилітає»

- Що представляла собою Долина мумі-тролів?
- Чому незнана стежина так вабила Чмиха і Мумі-троля?
- Чому Мумі-троль і Чмих залишили Долину?
- Яке враження склалося у вас від першого знайомства з Мумі-тролем та Чмихом?
- Яка велика таємниця поєднала Мумі-троля і Чмиха? Зачитай текст клятви, яку виголосив Чмих. Чому ця клятва видається смішною?
- Чому так зрадив Чмих, помітивши кошеня, яке гуляло на самому вершечку скелі?
- Що знайшов Чмих? Як поставився до цієї знахідки Мумі-троль?
- Перелічи ознаки справжньої печери шукачі перлів.

«Країна Мумі-тролів. Комета прилітає»

Реальне	Казкове
Ліс, долина, бурхлива річка, море, кошени, печера, дружба, повага, любов	Мумі – Троллі, звірі розмовляють, різні кумедні витівки героїв.

Домашнє завдання

Сонячні вітрила с.105-111, читати,
переказувати, відповідати на питання
с. 111. Скласти сенкан «Мумі-троль»
або «Чмих».

Роботи надсилайте на Human або на

ел. пошту starikovanatasha1970@gmail.com

Додаткові джерела

- **Текст**

<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=666>

- **Аудіокнига** <https://youtu.be/T-9j0rcm7i4>

- **Мультфільм** <https://youtu.be/gZIJJXMvMIA>

